

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló“ a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló“ cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. márczius 6-án.)

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1.
Egyes számok kaphatók: a dohánytösdékben.

A földtulajdon megosztásának kérdéséhez.

Írta: Kirchner József gépészmérnök.

(Folyt. és vége.)

A nagy üzemekben álló uradalmi birtokok annyit, vagy igen sokszor kevesebbet hoznak kat. holdanként, mint a parasztbirtokok. Ezért van azután az a furcsa jelenség, hogy egy és ugyanazon minőségű földből, míg az uradalmi föld kat. holdja 600—700 korona, a parasztagadé 800—1000 korona.

A parasztagada igaz, hogy gőzekével nem szánt, aratógéppel sem arat, de azért nem is turja a földjét — mert azokat a műszaki szerszámokat a melyek a termelésben tényleg fontosak és nélkülözhetetlenek, — milyenek a jó vasekék, fogasolók trieurók, rosták, szecska-répa vágó gépek stb. stb. értékesíti és alkalmazza is.

A faekével való szántás kisé rosszul hangzik! A faeke ma már tisztára emberhistoriai fogalom!

Vagy nem a kisbirtokosok e voltak az elsők, a kik igyekeztek mezőgazdasági termelésünket az egyoldalúság alól felszabadítani! Felkarolván egyes mezőgazdasági ágakat, melyekkel a nagy üzem vesződni nem akart, milyennek a keuder, ten és a gyöngyvénnyek termelése.

Vagy hivatkozom-e arra, hogy ma az annyira fontos gazdasági ágnek a *konultermelésnek* — 41.5%-a a kis üzemeken található — míg 30.5% a van csak uradalmi kezelésben!

Rationalis-e kérdezem végül — a decentralisatio elvét a gazdasági evolúció törvényeivel szembeállítani — rationalis-e mindenáron az üzemek összpontosítására törekedni?

Bizonyos fokok igen, azontul nem!

Mondottuk, hogy a szabad verseny elvén felépült gazdasági rendszerben az ipari üzemek tőkének gravitáló erőit semminemű más erő lenem köti.

A mezőgazdasági üzemekben azt látjuk, hogy az erők rendszertelen hatásait *természeti törvények* szabályozzák — a földtulajdon megosztása önmagától következett be — s folytatódik nap-nap után!

Németországban volt

1882-ben: 981407 parasztbirtok
1895 „ 1016318 „

Hét év alatt tehát a parasztbirtokok száma 34911-gyel emelkedett!

Észak Amerika *Egyesült Államai*-ban a mezőgazdasággal önmaga foglalkozó földmivesek száma 1880-tól 1890-ig 2.98 millióról, 3.27 millióra emelkedett!

Hasonlóak a viszonyok *Franciaországban*.

Nálunk ha vizsgáljuk a helyzetet, — ugyan-

csak azt látjuk, hogy a nagy üzemek száma év-ről-évre fogy. *Rács Gyulának* nemrég megjelent könyvéből vesszük, hogy *Magyarországban*. 1870-1900-ig 105,179 birtokos család ment tönkre. Ennyi földesur veszett ki 30 év alatt bér!Sk nélkül!

Csak egyetlen egy esetre akarok még rámutatni, a mi 1905-ben talán a legnagyobb földtulajdon megosztás volt az országban.

Fejérmegyében Zichy János gr. birtokaiból 6400 holdat parcelláztak ki telepítvényesek között! Fejérmegyének ezen a leggazdagabb vidékén egy nagy község létesült templommal, iskolával, kisdudóval!

Hogy ez a földtulajdon megosztás mit jelent speciell Fejérmegye gazdasági életében micsoda haszon és érték az országra nézve, *lársadalmilag és nemzetileg* — annak a magyarázata ezuttal nem térek ki!

Ez és az országban nap-nap után folytatódó földtulajdon megosztás bekövetkezett és bekövetkezik abból az eseményből kifolyólag — hogy a *mezőgazdasági üzemek egy bizonyos nagyságtól kezdve a haszon csökkenéséről felállított törvénynek hódolnak*.

Hol van ez a nagyság, mekkora — nem tudjuk, — de ezentul minden összpontosítási kísérlet csak sikertelenséggel járhat!

S a mi legjobban támogatja a földtulajdon

A FEJÉRMEGYEI NAPLÓ TÁRCAJA.

Installáció Kalocsán.

Az igazi szeretet szálai nem könnyen téphetők össze s legboldogabbak azok, az kik a folytatásra könnyen rátalálnak.

Mi úgy éreztük magunkat, mint mikor a rokonság mennyegzőre készül. A család legkedvesebbjét, személynét viszik el messzeföldre, a rokonság pedig örömmel is, szomorkodva is utána megy az ünneplő seregnek. Saját szemeivel akar meggyőződni, hogy igaz-e az, a mit beszélnek, szeretni fogják-e az új környezetben úgy, mint a hogy azt a régiek cselekedték, milyen lesz az otthona, a környezete, milyen a víz, a föld a levegő, a nép, minden-minden, a mi körül fogja venni?

Szombaton reggel készültünk utra Kalocsa felé, hogy eltávoztok püspökatyánk örömnépének szemlélt tanui legyünk. A jó Szuborics kanonok ural az élünkön dr. Klauz György iradaigazgató Streit Ferenc püspöki titkár urak és csekélységem vettünk rész a háztűznözében. Pesten délután ültünk vonatra s alig hagytuk el a főváros kormos, füstös levegőjét, tavaszi verőfényben pompázott szemeink előtt Európa egyik legérdekesebb részlete, a nagy magyar Alföld. Mintha valamikor óriások jártak volna arra és azt a szépséges területet térsztagyuró deszka helyett használták volna. Sikabb, simább területet képzelni sem lehetne. Nincs azon egy bütyök se sok sok mérföldön keresztül. Azt mondják hogy Kalocsáig és Kalocsán túl az érseki kertben van a legnagyobb hegy. Az is úgy keletkezett, hogy a park egyik legszebb helyén tavat ástak s a ki-

dobált földet egy kupacba hordták össze. A kalocsai tanító, mikor azt akarja, hogy tintás körmű tanítványának a hegyről fogalma legyen, ide, erre a hegyecsücsre viszi tel s mutat a világ négy tájéka felé, arra a gyönyörűséges televény földre, arra a térsztagyuró deszkára, a melyen a hófehér kalács terem. A tanyák fehér házikói 10—20 mérföldnyi távolságról intégetnek felénk s szembeötölő jelenségül csak a szemaltnok szolgáltnak, mikor nagy időmatalan karjaikat löbbázzák a levegőbe s integetnek felénk. Kiskörösnél átszálltunk a nevezetes kalocsai vicinálisra. Nevezetesebb vicinális a Fliedenge Bläuter se pingálhatna. Erre is el lehetne mondani, a mit a rossz nyelvek egyszer a sárbogárdi vonatra fogtak rá. Szegény utközben kétszer-háromszor is megállott.

— Mi baj? Mi történt? — dugták ki ijedten az utasok fejüket az ablakon.

— Bocsánatot kérünk — nyögött a kalauz ott is vakaródzva, a hol nem viszket, — már megint elért bennünket a tehén.

— Hogyan?

— Hát csak úgy kérem, hogy Börgönd óta versenyt fut a vonattal, aztan megint eléje került s most a sinen áll s mig el nem kergetik, nem tudok tovább menni.

Hát (tisztesség ne essék — szólván —) ilyen a kalocsai vicinális is.

Vaksötétség veit bennünket körül, mire Kalocsára értünk. Az állomáson hírtelenben olyan torlódás lön mint nagy vásár idején szokott lenni. Fényes, tarkán kicirkalmazott egyenruhájú megyei hajduk csörtették a kardjaikat, keresték a méltóságos főispánjaikat, alispánjaikat, meg a főjegyzőiket Bácsmege, Pestmege minden rendű és rangu hivatalbeli nagy urait, ott láttuk a megye és ország képviselőit, koztük a néppárt küldöttségét is. Ott fénylettek a kanaanoki kalapok Csanádról,

Varádról, Fehérvárról, kisebb papok, nagyobb papok és nagyterjedelmű bácskai papok, szerzetesek az ország minden tájékaról, hiszen a volt fehérvári püspök szive mindig nyitva állott a szeretet intézményei előtt. Egy legio kocsi várt bennünket, mert a város egészen tiszteletreméltó távolságra van az állomástól. Olyan formán éreztem magamat, mintha Kiskecske métről vonulnék be Fehérvarra. Egy darabig egy sárral szépen megállított ut, a mely mellett jobbról-balról semmi sincs. Ott pedig, a hol a házak kezdődnek, az alföldi falusi hangulat tükröződik vissza teljes öseredetiségében. Apró szalmafedűs házikók — mondom — akár Fehérvártól — szép fehérre meszelt falakkal. A különbség csak az, hogy mindegyik ház dombon áll. Valamikor nagy ur volt ugyanis itt a Duna, ha megharagudott belátogatott Kalocsára fenyegetőzni. A jó kalocsaiak aztán úgy fogtak ki rajta, hogy dombot hordták össze földből, arra építették a házaikat és ladikón jártak vizitbe, vagy a zsidóhoz gyufaért.

Bocsánat az engedelmért! — hogy számommal ne vétek — más is meglepett engem a bevonuláskor, nemcsak a pupra épített házikók. Az, hogy minden ház ki volt világítva. Őszintén mondom, hogy birkóztam egy kicsit a könnyeimmel. Valami kimondhatatlanul jól esett, hogy a mi jó volt atyánkat másutt is olyan nagyon szeretik. Nemcsak a nagyok, hanem a kicsinyek, a legkisebbek is. Az ablakokban mindenütt ott parádezt egy-két szál gyertya szépen színes papirkoszorúkkal körülveve, mert hiszen Kalocsára nagy ünnep virradt, egy új korszak előestéje, a melynek nyomán a szeretet és áldás veti előre fénylő sugarait.

Hát még a város bevülről! Minden ház villanyfényárban uszott. Mert hát Kalocsán teljes fényárban parádeznak a villanylámpák és pedig

Mai lapunk 4 oldal.

megosztásának gazdasági okait — a mi megakadályozta eddigéig s a jövőben is — a kis üzemeknek a nagy üzemek által történő felszívását: a népesség szaporodása.

Hogy Magyarország mezőgazdasági állam az bizonyos! Hogy nemzeti és társadalmi életünknek gerincét a kisgazda osztály képezi — az is bizonyos!

Mi sem természetesebb tehát, hogy a mikor nemzetünket erősnek és vagyonosnak akarjuk látni, akkor a földetmívelő nép millióinak gazdasági megerősítéséről kell gondoskodnunk!

Történjék tehát a földtulajoni megvásárlása akár az imént említett természeti térségek alapján önként — vagy pedig társadalmi uton siettetve — egyaránt ülvös és hasznos lesz.

A széleskörű parcellázás, ott, ahol értelmes és helye van — legyen és maradjon is gazdasági programunknak a legfontosabbika. Maradjon eladdig — a míg Amerikába induló honfitársainkat sikerül egy-egy hazai röghöz lekötünk!

UJDONSÁGOK.

— **Prohászka Ottokár Esztergomban.** A székesfehérvári püspök szombaton este 9 órakor Esztergomba érkezett, hogy az általa kiválasztott Oltáregyesület és női Mária-kongregáció rendes havi imádozásán jelen legyen. Püspöki ornátusban jelent meg s a szeminárium ugynevezett püspöki szobájába szállott. Vasárnap reggel fél 6 órakor 5 tartott a papnövendékeknek exhortációt s utána a vizvárosi zárdatemplomban félhét órától tizenegy óráig hallgatta a hívők gyónásait. Reggel 8 órakor szent misét végzett, mely alatt megáldozta az Oltáregyesület és női Mária-kongregáció tagjait s fél 12 órakor fogadta az Oltáregyesület és női Mária-kongregáció választmányának tiszteletét. A vezetők szónoklataira válaszolva kijelentette, hogy nem akar végleg megválni az egyesületektől, csak a viszontlátásra bucsuzik el tőlük. Este 6 órakor az Oltáriszentség kitétele alkalmából a püspök szentbeszédet tartott, amelyre összegyűlt az egész va-

mind új izzótestekkel (nem úgy mint minálunk — és ez a villanydirektorok szó). A székesegyház környéke meg épen pazar és nagyszerű volt. Ivlámpák szórak szerte a ragyogást. Köztük emelkedett komoly fenséggel az öreg templom, a melynek minden figurális díszítését villanylámpa koszorúkkal vették körül. Középen, a kórusnak megfelelőleg pedig az érsek arcképe volt kedves, szelíd fénysugaraktól körülveve. Szóval Kalocsai kitétt magáért.

Ez azonban csak a külső paradé! Mert az igazi öröm akkor kezdődött, mikor a jóságos arcú érsek kikocsizott az utcán hullámzó sokaság köze s a hol a tömeg legsűrűbb volt, ott leszállt s elvagyult az ő új hívei köze. Volt barátságos szava mindegyikhez, úgy, hogy egyszerre meghódította valamennyit.

Persze a kritikát sem kerülte ki. Egy jó úrtól, a ki épen ezeket a megjegyzéseket vadászta, hallottam a következőket, a mit egy anyoka mondott az érsekre:

Bizony sovány a szögényke meg. No de majd jól tartjuk itt mi.

Ez persze nekünk székesfehérváriaknak szánt vágas volt, a kik nem tudtuk nagyobb terjedelemben elbucsztatni ő kegyelmességét.

A kastélyba (ott így hívják a rezidenciát) érve, azonnal tisztelegni mentünk s nagyon, de nagyon jól esett a lelkünknek, hogy a távolság ismét közvetlen közelséggé változott s a szeretet jósága sem változott semmiben. Egy kis beszélgetés után megnéztük az érseki lakosztályt s ámbár a nagymérvű, frissen végzett villanybevezetés, új vízvezeték, parketkezés nem engedte az egészet teljes pompájában szelni, de könnyen fogalmat alkothattunk az egész képeről.

ros minden rendű és rangú közönsége, sokan már 3 órakor helyet foglaltak a templomban és jölehet a sekrestye és folyosó is megtelt, mégis sokan kiszorultak a templomból. Hétfőn a püspök még Esztergomban maradt.

Dr. Prohászka Ottokár ünnepélyes installációja vasárnap, e hó 21-én lesz.

— **Közgyűlés a palotavárosi Kath. körben.** A palotavárosi Kath. főkkor I. hó 14-én tartotta a szokásos évi közgyűlést dr. Nagelreiter Alajos elnöklése mellett, a ki megnyitó beszédében a társadalmi kötelezettségek mibenlétét fejtegette. Csöndes Géza a kör buzgó titkárának lendületes hangon megírt évi jelentése szerint a kör 5 választmányi gyűlést tartott a kör belügyeinek sikeres elintézése céljából. A választmány tisztelt tagjai mindig majdnem teljes számban jelentek meg. A kör tagjaim száma 190. A tagok száma örvendatosan emelkedett. A kör az elmúlt évben összesen 20 felolvasó estélyt tartott. Volt eset cs pedig nem egyszer, hogy két felolvasást is tartottak egy estélyen. Többször zenei művelzetes estélyekben is volt részük a kör tagjainak. A kör védőszentjének Szt. Józsefnek ünnepét az elmúlt évben is méltóan ünnepelte. A kör a következő folyóiratokat járatta: Néppárt, Igaz Szó, Fejérmegyei Napló, Szt. József lapját, Szt. Antal lapját, Társulati Ertesítőt, Reménysegünket. Az elők sorából következő körtagok távoztak el: Bruzsa József, Fekete Ferenc, Kovács Imre, Streit Ferenc, Kreutz János. Megható szavakban emlékezik meg róluk a titkár, különösen Streit Ferenc választmányi tagról. „Tagja volt körünknek alapítója óta. Egyike volt azoknak, a ki a katolikus körök létesítése érdekében szüvés kitartással fáradozott s a társadalmi ter, melyben őt s működött a szeretet és meggyőződés igéitől áthatva, sokáig fogja érezni azt a veszteséget, a mely a jó Streit bácsi elhunytával érte.”

Körösy Mihály pénztáros jelentéséből kitűnt, hogy a kör bevétele volt 1036/46 kor. Kiadás 409/82 kor. Pénztári készlet 31/83 kor. Sorecz József könyvtáros jelentése szerint a körtagok szorgalmasan igénybe veszik a könyvtárt, olyanynyra, hogy egyes környvtári órák után a könyvszekrény majdnem teljesen üresen állott. Van a könyvtárban 323 mű 366 kötetben. Olvasott összesen 91 körtag 1416 művet 1341 kötetben. Ezután egyhangulag Knuthofer István belvárosi káplán választmányi r. tagnak, Malomhelyi Ferenc és Bognár István pedig választmányi póttagnak választották meg.

Egynehány indítvány tárgyalása után elnök meleg szavakkal köszönte meg a tisztviselők ön-

zetlen és lelkiismeretes fáradozását, egyuttal értesíté a közgyűlést, hogy Szuborics Jenő apátkanonok elnök, a ki Kalocsára utazása miatt a közgyűlésen meg nem jelenhetett, a kör nemes, apostoli missiót teljesítő céljaira ez évben is 100 koronát adományozott. E nagylelkű adományt a közgyűlés zajos éljenzéssel fogadta. Miután az elnök rövid záróbeszédében Ill. Ferdinand spanyol király jelmondatára: „Ferdinand, gondolj az örök-kevalóságára” utalva, férfias és bátor kitartásra buzdította a nagyszámu jelenlevő körtagokat, (körülbelül 170) az élénk közgyűlés az „Ur anygala” áhitatos elimádkozásával ért véget.

— **A népakadémia vasárnapi előadása.** E szép sikerrel s egyre nagyobb népszerűséggel működő intézmény egyik legszebb napja volt az elmúlt vasárnap. K. Horváth István belvárosi plebánus tartotta meg előadását „A keresztény hal napja és a tudomány” c. hitvédelmi tételről. A ternet szorongásig megtöltő közönség már megjelenésekor élenk tapsal fogadta az előadót, ki tudományos és mégis mindenkielő élvezhető népszerű alakban tárgyalta a nézési teremtés történet második napjának a tudományos kutatásokkal való összhangzását. Állandó derültséget keltezt Plentner Ferenc tréfas szavaiata Weisz Gyula segédkezővel. Majd egy egyfelvonásos vígjáték következett, melyet a legény-egyesület faraghatatlan rendezője, Boji Lajos tanított be. A darab előadása semmi kivámmivalót sem hagyott: pergett, mint az orsó s a derek műkedvelők: Weisz Gyula, Nyitrai Ferenc, Oláh István és Beki Ferenc valóban megeredelmétek a tetszésnyivámmításban ugyancsak nem szükkülőköző közönség háliját. Bevezetője Baróti Ferenc jghallgató, az e helyen már sokszor dicsereikkel éltalmozott tehetséges ifju szavalo adta elő Varadi Antalnak egy megrázó költeményét, a Tannu t. A szavalo ez alkalommal is méltó volt önmagához.

A legközelebbi vasárnapon Molnár János főreáliskola tanár fő előadást tartani. Ezen előadás a tudományos előadások közt mintegy lélekzetvetéttől egy eleitől velt elbeszélést foglal magában. Kezdeté mint rendesen esti 6 órakor.

— **Pestvármegye átirata.** Pestvármegye ma megküldte azon átiratát a városhoz, melyet Győr városához abból az alkalmából intézett, hogy Laszberg Rudolf gróf győrmegyei főispán budapesti működése felett pálcát tört és őt a közmegvetésnek adta át. Az átirat a következő:

Kedves Barataink és Atyáink!

Győr Laszberg Rudolf győrmegyei főispánnak tisztelettel átközlöm I. év (1906) sz.

Nem tudom dicselkedjek-e, szerénytelen legyek-e, de kimondom a szót, hogy bizony a mi püspöki rezidenciánk egy kicsit szebb is, kegyelmesebb is, kivülről is, belülről is. A miénk egyemeletes, de a magassága megfelel a kalocsainak. A miénknek termet öt méter magasak és impozánsan tágasak, azok az első emeleten 4, a második pláne 3 méter magasak s általában sokkal szűkebbek a miénknek. Nagyszabasu csupán az ebédlő, a mely két emeletre terjed s hosszabb is a miénknek. A kastélynak két szárnya van hátrafele s így ezzel is bővebb a mi rezidenciánknál. Gyönyörű harminc holdas parkja van, a mely az érsekek jóvoltából a nagyközönség számára is nyitva van.

A vacsora már előre vetette fonyét a másik napra. A notabilitások nagy része már az érsek vendégei voltunk.

Reggel pompas idő tekintett a városkára. Akkor lattam, hogy egyetlen utcája van Kalocsának, a mely egy kissé városias jelleglet kölcsönöz neki s a mely két oldalról aszfalttal levetve, kellemes setáló hejűl is knaikuozik. Egyebkent ott díszlik meg a teiglaburkolat is. Az egész várost egyébként az érsekség élteti. Az a szive és táplálója. A székesegyház egy tér közepén állva, jobbra van tőle a kastély; balra a szeminárium, szemben és mögötte a kanonoki házak.

A nagy paradé 9 órakor kezdődött. Akkor vonultak fel a templomba teljes díszben a notabilitások ragyogó díszmagyarokban, a mitől szinte káprázott az ember szeme. Utánuk érkezett az érsek két óriási fekete lótol vont díszbatárban, harangzúgas közepett. A papság — körülbelül százan — a templom egész hosszát lefoglalta sorfalával.

Először ő felsége kinevező iratát, majd a pápai bullákat olvasták fel, a melyek értelmében a székesfehérvári egyházmegye volt főpásztor a a kalocsai érsekek atyjává lett. Ezután az érsek fogadta a papság hódolmát, a melyet az ősz Schwenzer nagyprepost ékes latin nyelven tolmácsolt. Beszéljenek kiinduló részében azt a gyönyörű passzust alkalmazta: „Nobis natus, nobis datus.” „Nekünk született, nekünk adatalt.” A mire az érsek színtén latin beszéddel válaszolt. Évangélium után a szöszekre ment s mely meghatottságtól remegő hangon Jézus nevében üdvözölte új híveit s Jézus nevének fenségeről, hatalmáról, az anyaszentegyházban nyilatkozó szeretéről és áldásairól tartott mindvégig szép és kedves beszédet.

Bizony egy óra elmúlt már, mikor az ünnepélyes szertartásnak — a melyet a pápai bucsu kihirdetése zárt be — vége lett.

Ezután következtek a különféle küldöttségek, a kiknek fogadása (lehetett vagy száz) összevonva is, a mint előző napon, úgy akkor is több órát vett igénybe.

Mi azalatt szelneztünk a városban s gyönyörködtünk a kalocsai nép tarka festőiségén. Igazi alföldi nép, a mely csakugy fénylik a j létől, különösen a férfiak bajuszán s a nők ékesen kikolmozott hajfürtjein. Valamikor tót ajkuk lehetek, legalább az arcvonásai arra vallanak, no meg az ékes tarka viselétük is ezt bizonyítja.

Két órakor volt a díszesed a kastélyban, a szeminárium s a nagyvendéglő termeiben. Városy érsek meg akarta tisztelni hosszú utról hozza érkezett vendégeit. Az ünnep gerince természetesen az érseki kastélyban folyt le. Ott gyűlt össze Pest és Bács megyék összes vezetősége, régi,

határozatokat, mellyel őt hazafiának, törvénytelen és erőszakos tetteiért elítélték és saját megvételességekkel az ország megbélyegzésének adják át f. é. január 8-án tartott közgyűlésünkben egész terjedelmében felolvastva azt, — miután átiratokat hazafias testvéri együttérzésről tesz tanuságot, — köszönettel tudomásul, abból a további küzdelemre erőt merítünk és örök emlékeztült levélárunkba elhelyezzük.

Kelt Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye törvényhatósági bizottságának, Budapesten 1906. évi január hó 8-án tartott rendes évnegyedes közgyűléséből.

A vármegye közönsége nevében

Beniczky Lajos
alifjan.

— **Teaestély a Vörösmarty-körben.** F. hó 13-án este teaestély volt a Vörösmarty-körben, amelyen résztvettek:

Asszonyok: Balogh Ferencné, Báró Jenőné, Fittler Béláné, özv. Flits Miklósné, Gebhardt Bojogné, Grundböck Anna, Hübner Károlyné, dr. Kaitenecker Victoriné, Molnár Béláné, K. Nagy Bezsóné, özv. dr. Pichler Józsefné, Ploschek Ferencné, Rauscher Béláné, dr. Kifer Gézáné, Sárkány Ferencné, Tóth Eléné, Turján Józsefné, özv. Udvardy Jánosné, Viggázó Iréné.

Lányok: Balogh Mártha, Eisenbarth Mady, Fittler Lujzika és Vilma, Flits Emmike, Gebhardt Irma, Grundböck Gizi, Kaitenecker Ilonka, Molnár Juliska és Vilma, Pichler Annus, Rauscher Micike, Sárkány Mariska, Tóth Ella, Udvardy Szabona.

— **Felolvasó estély a Felső és vizvárosi olvasókörben.** Vasárnap este dr. *Palánszky* Miklos nagyszámú érdeklődő közönség jelenlétében felolvasást tartott a Felső és vizvárosi olvasókörben az „Egy testckről” veletti fényképek bemutatásával. A hallgatóságot a felolvasót többszörösen honoralta tetszésnyilvánításával a minden nében érdekes előadásáért. A felolvasást tartsaacsora követte, amelyen körülbelül százan vettek részt. Az első felkötőnt *Harrank* Antal az olvasókör igazgatója mondotta dr. *Palánszky* Miklosra, aki viszont válaszában *Harrank* Antalra az olvasókör buzgó igazgatójára üntette poharat. A kedélyes társaság csak a kora reggeli órákban oszlott szétjél.

— **Kinevezések.** Az igazságügyi ügyvivő *Lamos* I. Elemér sártogárdi kir. eljárásbíró a szombathelyi kir. ügyészséghez ügyesszé nevezte ki. — *Sohár* Pál székfelfűvéri helyes ügyvédjelölt a budapesti kir. ítélőtáblához díjas gyakorlókra neveztetett ki.

gyászolva ifjúkori ismerői a jóságos érseknek. Csupa tipikus alföldi alak valamennyi, a jöletnek jövedelmek megtestesülései.

Az első tőszót természetesen az érsek mondotta a pápára, a királyra, hivatva. A végső szó, a legszebbet azonban nekünk: fehérváriaknak szánta. Messze jártam — mondá a költővel — másutt is volt jó dolgom, de a szívem csak azt mondja jobb otthon... Kettő szakadt az én szívem — mondá később. Az egyik fele a fehérvári egyházmegyéé, a hol annyi szeretet és buzgóság vett körül. Aztán kedves, gyengéd szavakkal, az ő angyali lelke kedvessegevel bucsúzott tőlünk, áldott bennünket, hogy ha koból letünk volna is, akkor is kálacsarta volna a könyvet belőlünk. Aztán sokan ünnepeltek, a pap-ság, a főispánok, mi azonban a magunk szívet éreztük legjobban, meg azokat a szép szavakat, a melyekkel a jóságos Szabonics kanonok ur oly szépen tolmácsolta valamennyiünk érzelmeit.

A jó kedv természetesen nem hiányzott, két banda is húzta: a cigányok, meg a konviktorok hatalmas rezés bandája. A közönség pedig (ez is érdekes kalocsai specialitás) az ebédlő emeleti ablakán át a folyosóról nézte végig az ebédet s nyelt nagyokat — szárazon.

Este a jezsuiták konviktusában nagyszzerű ünnepély folyt le az érsek tiszteletére.

Reggel aztán bucsúztunk. Megterhelve kellemségnél kellemesebb emlékekkel, meg a jóságos szívű érsek szeretetével, a mely — azt hisszük s ő is biztosított bennünket róla — nem fog elmosodni, ha fél napi járás elválaszt is bennünket az ő nagy és nemes egyniségétől.

Bilkei Ferenc.

— **Állattenyésztési kerületi felügyelőség.** A földmivélsügyi miniszter február elsejével Fehér és Veszprém megyék területére kiterjedő hatáskörrel Szekesfehérvár székhellyel állattenyésztési kerületi felügyelőséget állított fel. A felügyelőség vezetésével dr. *Lakos* Laszlo magyar kir. állattenyésztési segédfelügyelő biztatott meg.

— **Elmaradt olvasóköri közgyűlés.** A Palotakülvárosi Olvasókör szombat este hirdetett közgyűlése a tagok még nem jelenése folytán elmaradt. A közgyűlés újabb határnapjaul folyó hó 20-ika tüzetett ki, amikor tekintet nélkül a tagok számára meg fog tartatni.

— **Az affér.** Lapunk előző számában ezen cím alatt foglalkoztunk azzal a kinos ügyvel, amely a Kereskedelmi Csarnok táncestélyen keletkezett. Mint értesülünk, a sertő és sertett felek kölcsönösen kinnagyzartak magukat és így a dolog békésen intéztetett el.

— **Ifj. Gróf Pál a vándorlalt padján.** Ma folytatta a helybeli kir. Törvényszék ifj. Gróf Pál, az okirathamítás és hivatali sikasztás, tettevel vadolt volt sarszenthalmi korjogzó büntügyere vonatkozólag a tanukihallgatásokat. Előszörban a múlt év december 28-án felteszaktott totargyaláson felvett jegyzőkönyv olvastatott fel, mely hosszadalmassággal fogva két óra vett igénybe, s ekkor meg dr. Schlamadinger Jeno, ifj. Gróf Pál védőügyvédje tett kilogásokat a jegyzőkönyv egyes pontjaira, s előlőt hallomás szoradatt indult meg éannyira, hogy a bevezett tanuk kihallgatása csak a késő délután kerülhetett sorra. Az ügyre vonatkozó részletes tudostásunkat és az ítéletet, — mivel a tárgydias lapunk zartakor meg javában folyik — jövő számlánkban hozunk.

— **Halalozas.** *Szalay* Gyula nyugonap-epito 1. évi január hó 13-án esti 5 órakor, életének 50-ik évében elhunyt. Temetése 14-én a. u. fei 3 órakor volt nagy részvet mellett.

— **Tűz a fudrászüzletben.** Tegnap reggel fél 6 órakor tűz volt *Tóth* Ányar lapszerkesztő Sas-utca 2. szám alatti házában levő. Deveseri Mihály-tele fudrászüzletben. A tűz úgy keletkezett, hogy az üzlet tulajdonosa Deveseri Mihály vasárnap délben a kalyhaból kiszedve ameg tüzes hamut, az üzlet melletti fülkében álló haladaba öntötte, melyben haj és egyébb összeszert szem volt. A tűz lassankint terjedett, míg végre reggelt fél 6 óra tujban lángja kapott. A házbehek a tüzel hamar észrevettek, akik értesitetek az üzlettulajdonost és a tűzölokat. A kivonult tűzoltóság a tüzet két kamra vízzel előlotta. Azonkívül, hogy a terjedő füst minden belekelettet, ott darab kanari madarat is megfogott.

— **Keselő iskolásfiu.** Elszomorito eset történt 1. hó 12-én a palotakülvárosi gazdasági ismetlo iskola első osztályában. Gede István tanuló, ora előtt zsebkesével hatba szarta Berta Istvan nevű társát. A fiu egy óra keresztül vertett, amikor végre társai feljelentettek az osztályban jelenlevő tanítónak az esetet. A seb nem veszedelmes. Az esetről jelentést tettek az iskolaszék elnökének.

— **A mulatság vége.** Nagyban mulattak a napokban Pisch Janos móri koresmajában Kieder Ferenc móri lakos egy 39 éves, csalados jomodu gazdaember és Ruff Ferenc 31 éves móri legény. Mulatozas közben egy éjfélujban brokra keltek, majd összeszertek. Ruff húzva a rövidébbet, csakhamar favozott az ivóból, de nem ment haza, hanem egy karvastagsagu doronggal feltegyverkezve lesbe állt. Mikor később Kieder a koresma ajtaján kilepett, Ruff úgy köntötte fejbe, hogy vertől boritva összeszett. Rieder súlyos sérülése vel a koresmából hazatero barátai találtak meg az utca sarabán és ezek szállítottak lakására. Ruffot feljelentettek móri kir. járásbíroságnál.

— **A palinka hatása.** Nemet István Schmiedt téglagyári munkas vasárnap délelőt annyira bepálinkazott, hogy magaval tetteletlen állapotban beleesett a várkorut esatornaba. Talán bele is veszik, ha a közönség posztuló rendőr észre nem veszi a vízben vergődő részegét és többek segítségével partra nem húzza. A tél furdon kívüül a rendőrség botrányos ruszagséget 3 napi elzárásra ítélte Nemeth Istvánt.

— **Agyonütötte a fa.** A csókakői erdőben hetek óta folyik a fártás, melyben úgy a csókakői, mint a szomszédos községek lakói részt vesznek. A napokban Radics Janos sörédi lakos

kora reggel kiment az erdőbe és munkához látott. De alig dolgozott néhány percig a közelben állott egyik fa ráesett és agyonütötte. A megejett vizsgálat véletlen szerencsétlenséget konstatalt. Igaz ugyan, hogy az előző napon Kindl János magyaralmási lakos a kérdéses fa átfűrészelésével foglalkozott, de ráesteledvén, a munkát abban hagyta. Radics akkor nem volt jelen és így Kindl nem figyelmeztetthette a veszedelemre. Különösnek látszik, hogy az átfűrészelt fa egy hosszú szárnak keresztül reggel 9 óráig helyén maradt. Mintha csak várt volna Radicsra, hogy életét kioltsa. A megejett orvosrendőri vizsgálat a halál közvetlen okául, tüdősertés következtében beállott belső elvérzést állapított meg.

— **Buffalo Bill' s Wild Wert.** Junius hóban egy nap két előadás keretében fogja magát Szekesfehérvártól produkálni ez a cirkusz, amely nagyobb a Barnummal. A cirkusz hatalmas sátrait ugyanott fogja felállítani, ahol a Barnum volt.

— **A színpadra dobott narancsok ára.** Fodor Gyula és Nemeth János sütötánokok — vasárnap délutáni színházi előadás alatt egy-egy narancsot dobtak a színpadra, amiért a rendőrség Fodort 12 órai, Nemethet pedig 6 órai elzárásra, vagy a megfelelő pénzbüntetésre ítélte. Ebből okot lehet néhány habitúé, miután a törvény előtt mindenki egyenlo és a virág vagy sz. on cukor leklodolása csak annyit, mint a narancsoké.

— **Az alkuszdió miatt.** Stern Manó móri boralkusz megvette özv. Grosszibél Mártonénak mintegy 5 és fél hektoliter borát és azt a napokban Horvath Janos uőri napzsamos segítségével letelejette. Fizetésre kerülven a sor, az eladó és vevo között nevezetesez tamadt az alkuszdió miatt. Grosszibelné keveselte a kapott pénzt de cvél Stern mit sem törődött és este 6 órakor Horvath Janos társaságában hazafelé indult. Már benn jartak a községben, amikor Grosszibelné fia, Grosszibél József elejük került és kérdőre vonta Stern, hogy miért vont le 2-2 koronát minden hektoliter bor után. Közben pityókusan odajött Grosszibelné unokája Kornec Ferenc, egy 19 éves legény és szintén szemrehányásokkal illette Stern és Horvath. Éte utóbbi sértő szavakkal utasította vissza Kornecé támadását, mire az Horvathot többször mellbe ütötte. Horvath erre dülbe jött és a kezében levő baltával, melyt a hordok lezárásával használni szokott, úgy vagta fejbe Kornecét, hogy az vértől boritva összeszesett. Kornecé koponyarepedést szenvedett és életveszélyesen megsérült. Horvath Janost, aki 31 éves, nos és négy gyermek atyja, még azon éjjel elfogták és bezsallították a helybeli kir. ügyészség fogházába.

— **Pörüljart szociáldemokraták.** Eitler Andras Szekesfehérvári lakos asztalossegéd vasárnap éjjel hazafelé igyekezett a Rakóczi-utcan, amikor Vics Mihály Gyömölcs-utcai lakos kirpitos és Gerst Tobias Kigyó-utcai lakos asztalos utját állitak és kérdore vontak, hogy miért nem tagja a helybeli szociáldemokrata pártszertezetnek. Miután Eitler feleletre sem méltatta őket, a két cokilusta tittegek ígeretével akarta a feleletet kicsikarni. Eitler azonban nem volt rest, hanem előrantotta kapukölcsát és támadott úgy elverte, hogy azok végre fejül voltak kénytelenek menekülni. Eitler azután bement a rendőrségre, ahol bejelentette az esetet. A két elpháolt szociálist még az ej folyamán elfogtak a rendőrök s a városüzára kísérték, ahol az előhivott mentők köztözték be sebeiket. A rendőrség megindította az eljárás.

— **Csaló ügynök.** A napokban egy ügynök járt sötba a Sarló-utca házáit és olajfestményü arcképekre, aranybafoglalt arcképes nyakkendő-tükre megrendeléseket gyűjtött. Ruska Ferenc Sarló-utca 61. sz. alatti lakos egy olajfestményü arcképet, Winter Sándorné Sarló-utca 55. szám alatti lakos pedig egy nyakkendőűt rendelt, a kiktől az ügynök, aki Farkas Józsefnek mondotta magát 20-20 korona előleget kért. A napokban azután meg is érkezett a kép és nyakkendő tü a megrendelők címére, de a kettő együtve nem ér 10 koronát. A becsapott emberek a rendőrségen tettek panaszt, ahol megindult az eljárás.

Színház.

Szombat, jan. 13.

Premiér volt f. hó 13-án a városi színházban. Egy igen kedves, minden mozzanatában rokonszenves darab: *Dorrit kisasszony* került színre, melyet a színpad énekes vigjátékának nevez, ge amelyre alapjában véve találobban ráillik az éneknélküli színmű címere. Voltaképpen se nem vigjáték, se nem színmű, hanem kép az angol adósok börtönéből. Dorrit Villiam (Timár), duszagazdag lord körmonfont család hálójába került, akik vagyonát elharácsolják s hogy egyszer spindenkorra megszabaduljanak tőle, az adósok börtönébe záratják, hova vele megy felesége, leánya (Csendes) és fia (Kállor) is. A tartásdíjat évente pontosan lefizetik érte ismeretlen egyének, akik tulajdonképpen a lord vagyonát ünnek, s ennek porét, melyet jószágai visszaszerzésére indított, a törvényes utról furfangos akadályok élje gördítésével letartétk. Így azután Dorrit Villiam kénytelen a börtönében tizennyolc évet lesznyleni ártatlanul s még a remény lehetőségét is elveszti, hogy onét valaha kiszabadul. Előkelő rokonairól s mesés híri vagyonáról sokszor beszél társainak, akik jó akarattal hallgatják -- és nem hiszik el neki. Legkevesebb hiszi el leánya Any (Jávor), ki már a börtönben született s így mit sem tudhat előbbeni családi helyzetükről. A kis Any a börtön zárt levegőjében idővel felesperedvén, szép leánnyá fejlődik, aki valóságos védőangyala lesz az oda internált embereknek. Eppen akkor téved a börtönbe látogatóba Clemen Artur (Margittai), mikor Any korhely bátyját kitanította emberségre s a kicsinyeket apja szobájában oktatásban részesítette. A világi szerelme lobban a börtön ártatlan virága iránt s azon tündöklik, hogy az élet megismerésére beutazta az egész világot, azt nem találta meg s most e börtönben fedezi fel. Elhatározza, hogy utánna néz Dorrit Villiam perének. Kezébe veszi, saját ügyvédjével bonyolítja le s a pernek szerencsés kimenetele lesz, amennyiben Dorrit Villiam a szabadságban visszanyeri birtokait is. Az örömhírt maga Clemen Artur viszi meg Anyynak, majd evvel együtt közlik Dorrit Villiammal, aki ekként kiszabadulva a börtönből teljes mértékben neki adja magát gyermekei alatt az élvezeteknek, így akarván magát kárpótolni a tizennyolc évi szenvedésekért. Fűrdőre utaznak, hol a bőkezű lordot titokzatos legendák környékezik, amennyiben nem tudnak hozzá férközni tomerdek vagyonának holszerzéséhez. Annál is inkább titokzatos a dolog, mert a lord tizennyolc év alatt a nyelv angol nyelvet elfelejtette, mivel a börtönben mindig alacsony intelligenciájú emberekkel érintkezett Dorrit Villiam mindenki előtt titkolja múltját, egyedül csak báró Georges Sparkler (Halász) van abba beavatva, kire a lord ügyeinek vezetését bízta. Az egészségnedett báró titokban pályázik a gyönyörű és most már gazdaggá lett Anyra, ki pedig halálósan szerelmes Clemen Arturba. A báró ezt megtudja, s mikor tisztába jön azzal, hogy Any az ő felesége nem lesz, az előkelő fűrdővendégek előtt felfedezi Dorrit Villiam kiletét, akik aztán elfordulnak tőle, s nem érzésk be maguk közé a bálba, ahol a herceg maga is mezejent. Dorrit Villiam igen elkeseredik ezen a bánásmódon, leányai nem különben, s rögtön távozni akarnak a fűrdőhelyről. Különösen Any sirtgeli az elutazást, ki pedig mar Clemen Arturral foglalkozott a négyestáncra. Dorrit Villiamot az emberek eljárása kihozza beketureséből, kiket igazságtalanságuk ellen, s bosszúságát kiönti egy embernek, kivel a szálloda terrasán akad össze. Dorrit Villiam azt hiszi, hogy ezt is kiközösítették az emberek maguk közül, így mint őt, s rokonleket vélvén benne felfedezni elmondja neki, hogy ezentul már nem fogja keresni a magukat előkelő egyéneknek nevező emberek tarsnását, hanem visszavonul a nyúlósságtól, s a szegények istápolásában leli fel örömet. Nevezetesen visszamegy a börtönbe, felkeresi régi társait, s vigasztalójuk lesz. Az pedig, akinek ezeket elmondja senki más nem, mint maga a herceg, aki ezen a révén megismeri Dorrit Villiam jósvét, keblére szorítja, s násznagyul ajátukozik leánya esküvőjére, kit elvesz feleségül Clemen. Ez a darab rövid vázlat. Nincs összehogozva, igen simán, mondhatni vonatgottan halad a kibonyolítás fele, mint minden angol da-

rab, de az ötletes szellem változatainak mozaik-részleteivel van telezöld az egész mese. Sohasem uralmas, mindig élvezetet nyújt. Aki a szelid tárgyú darabokat szereti és gyönyörködni tud a naiv mesékben, az nézze meg ezt a darabot. Jávor Aranka, ez a kedves, rokonszenves művésznő ismét többféle változatban érvénye-ithette tehetségét s bőven megérdemelte a vastapsot és a szép virágkosarat. Timár Béla nemkülönbön meglepő precizással adta a hirtelen vagyonhoz jutott lordot, ki a pénzzel akar ismét hírnevet szerezni a világban. Somogyi Károly (Burnich) epizód alak volt, s rövid szereplése is derüt varazzolt a közönségre. Gergely Lajos és Margittai Gyula hasonlóképp sikerült alakítását nyújtottak. Meg kell még említenünk Igmándi Ferikét, ki a harmadik felvonásban nagyszerűen maszkírozott bab-szerecsen volt s a kis színészsarjadék ügyeskedését meg is tapsolta a közönség.

Vasárnap, jan. 14. d. u.

János viléz ment tudja a jó ég hányadszor. Ez a darab mindig szépen vonz közönséget. A vezetőszerepet Hajos Elza játszotta, ki is igen helyes „Vitéz Jancsika” volt, amint az egyik helyi lap szinkritikusa elnevezte.

Vasárnap, jan. 14. este.

Ötödözör a *Gül Baba*, roskadásig telt nézőtér előtt. Gábor diákot változásokban Margó Zelma játszotta, kinek éneken meglátszott, hogy az előző napokban „gyengélkedett.” Kóvi Juliska ma énekelni is tudott, Deák Gyula pompásan „mujkózott” Somogyi Károly hüen aludt, illetve szimulált és Timár Béla a második felvonás vég-jelenetében igyekezett magát megeröltetni. Azt hisszük, hogy Gül Baba még egy pár telt házat fog összetoberzani.

Hétfő, dec. 15.

Az *aranylakodalmom* ment zónaelőadásban. Az igazgató nagyon helyesen tette, hogy ezt a kizárólagosan igaz-vérig magyar darabot mely az 1848-i szabadságharc főbb fázisait és szivreható jelenségeit eleveníti szemünk elé, a jelen politikai körülmények között előadatta, s a közönség ismétlen épülve láthatta, hogy mint kell áldozatokat hozni a haza oltárára ha a honfui kötelesség ujra azt, parancsolja! Minden magyar embernek a vérébe kell, hogy szivárogjon ennek a darabnak minden mondata. Magáról az előadásról a kritika nem nyilatkozhatik a legkedvezőben, mivel olyan nagy apparátussal, melyet a darab kerete meghívó szintársulatunk nem rendelkezik. Ezek leszámításával elég sikerültnek jelzhetjük. Somogyi Károly (Mikulály Janó) kitűnő burleszk alakítást nyújtott, s pusztá megjelenése is kész sikert jelentett. Somogyi Károly pár évi színpadi szereplése alatt a legelső komikusok közé küzdötte fel magát, s igen nagy szolgálatot tenne S. alkay Lajos, a jövő szingazgató városunk szingüvénnek, ha ezt a minden részecskéjében kiforrott művészt szerzőletné társulatához. Utána sorakozik az elismerésben Timár Béla, ki a haza sorsát szíven viselő spión Krausz bácsit személycsitette. Batosi Endre erős hangorganumát ugyancsak igénybe vehette, most szerepe bő alkalmat nyújtott erre s a jeles drámai alakító erejét előnyére érvényesítette. Hü osztályosa, volt a szabadságharc viszontagságaiban Tordai Etel, kinek ügyes, érzelmes játékán kívül érdeme, hogy szerepét kifogástalan folyékonyssággal tanulja meg.

Akácfa eladás!

Seregélyes mellett (a buhíni erdőn) ipari célokra szolgáló akácfa, naponta — vasár- és ünnepnapok kivételével — ott az erdőn, esetleg a seregélyesi vasutálló-másra szállítva, eladó.

Alkalmas bognárfának, pajta- és göréoszlopoknak, kerítés és lugosducoknak, szőlőkarónak stb.

A székesfehérvári

Árpád-fürdő

december 31-én,
vasárnap reggel megnyílt.

Székesfehérvár városának és környékének egy teljesen modern, a legkényesebb igényeket is kielégítő, a legnagyobb eleganciával berendezett helyiség áll rendelkezésére.

GÖZFÜRDŐ:

Melag, langyos és hideg medencékkel, villanyozó készülékkel, nagy zuhanykamrával, kényelmes pihenővel és fodrászteremmel.

A férfiak fürdési ideje:
A szerdai napot kivéve mindennap déli 10 óráig, csütörtökön és vasárnap délután 2-6 óráig.

A nők fürdési ideje:
Szerdán egész nap, hétfőn és pénteken délután 2-6 óráig.

Jegyek: ára.

Egyes jegy 1 K. - f.
Szerdán és csütörtökön d. e. 1 K. 20 f.
Tanuló és gyermekjegy K. 70 f.

MEDENCEFÜRDŐ:

Porcellánmedence:
Egy személyre 1 K. 20 f.

Keramik medence:
Egy személyre K. 90 f.

Salon medence:
Harom személyre 2 K. . f.

Családi medence:
öt személyig 3 K. - f.

Lepedő K. 20 f.
Törülköző K. 06 f.

Ha a medencefűrdőt a fentebb meghatározottnál több személy kényeje használni, személyenkint 20 fill. póljegy váltandó.

A kellos medencéknek minden medencére külön jegy váltandó.

Megnyitási idő:
Napoként reggel 6 órakor.

Bezárási idő:
Május hó 1-től augusztus hó 31-ig este 8 órakor. — Szeptember hó 1-től április hó 30-ig este 7 órakor.

Déli 1 és 2 óra között az egész fűrdő helyiség zárva van.

Az igazgatóság.

A hidegvizgyógyintézet-, villanyos gyógy-fűrdőre és az uszodára vonatkozó tájékoztatást később tesszük közzé.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdánál, Székesfehérváron